

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Fördelar med riktigt stor regionkommun fastslås i rapporten *Regionkommuner i norra Sverige*
 - ”Metropolutvecklingen måste gå före den kommunala självbestämmanderätten” – bostadsminister Jan Vapaavuori
 - I KSSR:s kölvatten – I vilken mening ”finns” en ort?
 - Finlands största GEPON-fibernät byggs på åländska öar
 - EGO, EMO och EKO – Leader Ålands tre aspekter
 - Läs även detta: **Världen har använt sina naturresurser för i år – finländska sättet att leva ohållbart* **Miljöprojekt dagar hålls nästa vecka i Lahtis* **Modulutbildning i Leader-arbetets grunder och utbildningsdagar för internationella Leader-projekt* **Byn i fokus under byaaktörernas utbildning i Laukas*
-

Cit: **”Kontroll av våra vattenreserver har en avgörande betydelse för utvecklingen och upprätthållandet av en hållbar matproduktion ur ett globalt perspektiv. Det är möjligt att minska den nuvarande användningen av vatten med över 50 procent inom hela livsmedelskedjan. Vi behöver ta i bruk nya sätt att processera och tillreda mat. Användningen av lokala och säsongbetonade produkter är en del av helhetslösningen.”**

Ordföranden för BPW Internationals kommitté för miljö, hållbar utveckling och vatten, Boleslawa M. Witmer under *Närmatseminariet* i riksdagen 29.9 (Pressmeddelande 29.9).

”I det stora samhället är människan liten – i det lilla samhället är människan stor!”

Den tidigare riksdagsmannen Håkan Malms uttalande under en diskussion om byns roll på 1980-talet kom väl till pass när landsbygdsutvecklare Peter Backa höll inlägg i Vasa 24.9.2009 under Folktingets och Svenska Temagruppens turné om finlandssvensk intressebevakning och landsbygdsutveckling.

FÖRDELAR MED RIKTIGT STOR REGIONKOMMUN FASTSLÅS I RAPPORTEN *REGIONKOMMUNER I NORRA SVERIGE*

Större är bättre på alla punkter om man vill fånga alla tänkbara effektivitetsvinster, sägs i Sweco Eurofutures rapport *Regionkommuner i norra Sverige*, i vilken fem alternativa Norrlandsregioner bedöms och där barlasterna går under etiketterna ”gemensam identitet” och ”demokratisk förankring”. Innehållet i rapporten, som blev offentlig 15.9, kan få stor betydelse, eftersom den är beställd av Kammarkollegiet och skall ligga till grund för en extremt kort remissomgång på två veckor. Det intressanta är att rapporten inte bara behandlar alternativet med de tre nordligaste landstingen, Norrbotten, Västerbotten och

Västernorrland (Norrstyrelsen), samt alternativet Jämtland läns landsting samt Sundsvalls och Ånge kommun i Västernorrlands län, utan tar upp sammanlagt fem olika varianter, där den första motsvarar en regionkommun för hela norra Sverige bestående av Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtlands läns landsting. Den andra varianten motsvarar den ansökan som Norrstyrelsen lämnat in till Kammarkollegiet, medan de tre nordligaste länen täcks i den tredje versionen med de två kommunerna Sundsvall och Ånge undantagna. Det tredje alternativet finns även som en fjärde version, där även Timrå kommun är undantagen. Det femte alternativet kallas region MittSverige och motsvarar helt Jämtlands läns landstings ansökan. För att ge rapporten en röd tråd, har författarna valt att bedöma hur väl de olika regionala indelningsalternativen kan klara de krav som indelningslagen ställer och de kriterier som man kan hitta i Ansvarskommitténs slutrapport. Fem områden tas upp: befolkningsunderlaget, förutsättningarna för regional utveckling och funktionalitet, verksamhetens förutsättningar (hälso- och sjukvård, FoU, infrastruktur, kollektivtrafik, etc.), de demokratiska förutsättningarna i olika stora regioner, samt slutligen hur pass ekonomiskt effektiva de olika alternativen kan bli. I nästan samtliga fall pekas på fördelarna med en riktigt stor regionkommun, d.v.s. där alla fyra länen ingår. I korthet argumenterar man för att möjligheterna på alla områden ökar ju större regionen blir, och omvänt, ju mindre regionkommunen blir desto fler samverkansmönster, lokala arbetsmarknader, befintliga kommunikationsstråk som riskerar att få en ny regionkommungräns, vilken hamnar mitt i området som en ny vattendelare. De enda hindren för konsulternas favoritalternativ, en region med alla fyra landsting, är den demokratiska förankringen. Att avstånden är långa är ett problem, men detta borde kunna hanteras genom nya arbets- och mötesformer. Ett annat frågetecken handlar om medborgarnas identitet och känsla av var man hör hemma. Men det är bara i Jämtland som medborgarna känner en tydlig samhörighet med en större region, för på andra platser är den känslan inte lika utvecklad, utan är ”bara” knuten till den ort där man bor. Författarna vill snarare skjuta in sig på nya samverkansmönster över länsgränserna, som de menar också påverkar känslan av samhörighet mellan länen. Sålunda använder de även detta som argument för en större regional lösning, eftersom mindre regioner riskerar att trasa sönder de samarbeten som i dag finns upparbetade. Men det optimala alternativet, första alternativet med fyra län, tolkas i rapporten som en godkänd lösning om än som ett andra alternativ. *Uppgifterna är från en artikel i Gränsbrytning – Nyheter om regioner och regional utveckling i Norden (14/2009), skriven av dess chefredaktör Per Holmström. Se även Norrstyrelsens pressmeddelande (från 16.9) med länkar till konsultrapporten under adressen <http://www.norrstyrelsen.se/aktuellt/region-norrand-faar-stoed-av-statlig-utredning.aspx>.*

”METROPOLUTVECKLINGEN MÅSTE GÅ FÖRE DEN KOMMUNALA SJÄLVBESTÄMMANDERÄTTEN” – BOSTADSMINISTER JAN VAPAUVUORI
”I vardagen ser invånarna i huvudstadsregionen sällan stadsgränserna. Varför ska politikerna då så envist hålla fast vid dem?”, undrar bostadsminister Jan Vapaavuori, som anser att metropolutvecklingen måste gå före den kommunala självbestämmanderätten. För Vapaavuori är det helheten som är nyckelordet. Om tio år hoppas han att kommunerna i huvudstadsregionen skall ha insett att det är helheten som räknas. Inga administrativa gränser skall ställa sig i vägen för utvecklingen. Det skall inte spela någon roll var man jobbar, går på dagis eller har sina hobbyer inom regionen. Enligt Vapaavuois vision är metropolområdet större än i dag, mer internationellt, öppnare, tolerantare och ett ställe där folk och företag mår bra. ”En välfungerande huvudstadsregion är viktig för hela landet. Det är statens rätt och skyldighet att blanda sig i regionens angelägenheter om hela landets intresse kräver det”, säger Vapaavuori – t.ex. genom en metropollag som slår ihop Helsingfors, Vanda, Esbo och Grankulla till en enda stad. Staten borde kunna ingripa i den kommunala

självbestämmanderätten, då en kommun inte överlever på egen hand och i metropolområdet, eftersom det har en stor betydelse för hela landet. Störst är inte alltid vackrast, men i huvudstadsregionen är han övertygad om fördelarna med ett intensifierat samarbete. Enligt Vapaavuori har helhetssynen störst betydelse, när det gäller boende, planläggning och trafik. Nuläget med 14 kommuner i huvudstadsregionen med egna administrationer passar dåligt ihop med en helt gemensam marknad för boende, arbete och service. Vapaavuori talar för ett koncentrerat bostadsbyggande i anslutning till spårvägar och annan kollektivtrafik. Han anser att de flesta i klimatförändringens namn allra helst skulle bosätta sig i tätorter invid spårvägar, speciellt de som bosätter sig i stora städer. På landet är det naturligt att man bor glest, men ju större städer desto större är problemet med gles bebyggelse, även för klimatets del. För en effektiv kollektivtrafik är det viktigt att de flesta bor tätt. Den ursprungliga engelska idén om trädgårdsstäder är egentligen inte så dålig, eftersom den också bygger just på att man bor invid järnvägen. *Uppgifterna är från en artikel i söndagens upplaga (27.9) av Huvudstadsbladet, skriven av Jenny Bäck, en av tidningens politiska reportrar.*

I KSSR:s KÖLVATTEN – I VILKEN MENING ”FINNS” EN ORT?

Som illustration till frågan kan de nu pågående kommunsammanslagningarna tjäna och som exempel Oravais, där beslut om samgång mellan Oravais och Vörå-Maxmo verkar vara nära förestående. Många, såväl politiker som ”vanligt folk”, verkar vara angelägna om att Oravais inte bör ”försvinna” i och med en samgång. Men vad kan dylika uttalanden möjligen betyda? Jo, det måste handla om människorna och vårt sätt att samverka och se på oss själva. Man kan även kalla detta identitet. På ett sätt försvinner Oravais, om kommunen Oravais blir en del av Stor-Vörå. Då finns inte Oravais mer i kommunal betydelse, vilket betyder att ”vi” som bor i området Oravais inte längre röstar fram ett fullmäktige som skall ta hand om ”våra” angelägenheter. Det kommer t.ex. inte att finnas någon socialnämnd som har i uppdrag att sköta vårt välbefinnande. I stället kommer samma funktioner att finnas för Stor-Vörå, där en del av befolkningen kommer att bo i Oravais-området, och trots att någon del av förvaltningen säkert stannar kvar i Oravais f.d. kommungård, så kommer de att ha ansvar för Stor-Vörå. I den här meningen försvinner kommunen Oravais i så fall. Men om vi människor samverkar och ser på oss själva som ett ”vi”; var sker då denna samverkan i Oravais? Den förekommer ju inte längre inom den offentliga sektorn. Enda möjliga svaret är att Oravais lever vidare inom tredje sektorn, alltså genom föreningarna. Oravais Historiska Förening rf, idrottsföreningen, ungdomsföreningarna, teatern m.fl. kommer att vara det Oravais, det ”vi”, som finns kvar. Svenska folkskolans vänners kanslichef Christoffer Grönholm har en gång fällt uttalandet: *Staten försvinner, kommunen försvinner, men tredje sektorn består.* Om det nu är så att ”Oravais” i realiteten kommer att innebära de föreningar som samlar oravaisborna; då bör de stärkas! Men hur skall detta göras? Alla sammanslagna kommuner står inför samma frågeställning om identiteten. Men frågan har också en klar landsbygdspolitisk dimension. Det är ofta små kommuner i periferin som har orsak att fundera på sin identitet och i praktiken på sina gemensamma angelägenheter i form av t.ex. service. Detta har beaktats i det nyligen färdigställda landsbygdspolitiska helhetsprogrammet, där talar man om att byn, lokalsamhället, bör få en starkare roll, t.ex. bya- eller hembygdsråd som skulle få en status i förhållande till kommunen. Huvudbudskapet i såväl helhetsprogrammet som regeringens landsbygdspolitiska redogörelse är att byarna även i fortsättningen skall finnas inom tredje sektorn – inte den offentliga. För att åstadkomma detta, men i huvudsak för att aktivera landsbygdsutvecklingen i kommunerna, rekommenderar regeringen kommunala landsbygdsplaner. Det finns emellertid också andra möjligheter. Lokala initiativ och folkomröstningar är redskap som används för liknande situationer i t.ex. Oregon, USA, och som även kunde vara ett alternativ i Finland och samtidigt stärka vår demokrati. *Texten*

är från en längre artikel, skriven av landsbygdsutvecklaren Peter Backa, till ett kommande nummer av tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus.

FINLANDS STÖRSTA GEAPON-FIBERNÄT BYGGS PÅ ÅLÄNDSKA ÖAR

Andelslaget BKF Brändö-Kumlinge fiber har till uppgift att utveckla de två skärgårdskommunerna Brändös och Kumlinges dataförbindelser för ca 400 användare inom ramen för ett gemensamt Fiber-till-hemmet (FTTH) -projekt. "På öarna har dataförbindelserna varit rätt dåliga, men nu kan vi trygga avancerade och snabba bredbandsanslutningar för invånarna i Brändö och Kumlinge kommuner, inkluderande privatpersoner, företag samt sommargäster. Fibernätet erbjuder goda möjligheter till t.ex. distansarbete. Förutom dataförbindelserna möjliggörs kvalitativ IP-baserad television, samt fasta telefonförbindelser i det optiska fibernätet", säger andelslagets viceordförande och Brändös kommundirektör John Wrede. Skärgårdsnäten Ab (SGNet) är ett av åboländska kommuner samägt operatörsbolag med uppgift att bygga och uppehålla datakommunikationer i Åbolands skärgård. Företaget ansvarar på uppdrag av BKF för det optiska transmissionsnätets planering och utförande, samt hela projektets projektledning. Enligt SGNets driftschef Kaj Söderman är ett av utvecklingsprojektets främsta resultat att Brändö-Kumlinge fibernätets infrastruktur baseras på den nya PON-tekniken. Man har bedömt GEAPON-nätverket som den mest kostnadseffektiva lösningen, utan att behöva pruta på kvalitet, snabbhet eller tjänster. Brändö-Kumlinges optiska transmissionsnät levereras av nätverksföretaget Daimler Finland Ab. Som systemlösning valdes Corecess GEAPON-produktlösning, vilken grundar sig på utnyttjandet av passiva nätverkskomponenter. Daimler Finlands säljchef Tero Sintonen kan berätta att PON betyder ett passivt optiskt nätverk, i vilket flera användare kan kopplas till samma fiber med hjälp av passiva fiberfördelningspaneler, s.k. splitters. Varje enskild användare är inte i behov av en egen optisk mottagar/sändarenhet på centralsidan. Brändö-Kumlinge fibernäts initiala systeminstallation för ca 100 användare utförs i början av oktober. Hela projektet planeras vara slutfört vid årets slut. *Uppgifterna är från ett gemensamt pressmeddelande 24.9 för Andelslaget BKF Brändö-Kumlinge fiber (www.bkfiber.ax), Skärgårdsnäten Ab (www.sgnet.fi) och Daimler Finland Oy Ab (www.daimler.fi). Meddelandet hittas under webbadressen http://www.daimler.se/pdfs/BKF_press.pdf.*

EGO, EMO OCH EKO – LEADER ÅLANDS TRE ASPEKTER

Efter en kartläggning av ålänningarnas önskemål inleddes arbetet med att skriva en strategi för Leader Åland rf, som godkändes av Ålands landskapsregering våren 2009. I strategin har man tre perspektiv som skall balanseras för att Leader på Åland skall ge önskat resultat. EGO (entreprenörskap) innebär att projekten skall ha personer som verkligen kan genomföra dem och i framtiden förvalta det som gjorts, EMO (samverkan mellan människor) är samarbete mellan människor och byar, medan EKO (ekologiskt tänkande) betyder att projekten skall genomföras på ett ekologiskt ansvarsfullt sätt och ta hänsyn till den känsliga åländska naturen. Det här är ju den första Leader-perioden på Åland och allting är nytt både för Leader-gruppen och för Ålands landskapsregering, vilket gör att verksamheten ännu söker sina former och rutiner. Kontakten med övriga Leader-områden i Finland och Sverige ger dem kunskap och idéer för deras verksamhet. Våren 2009 anställdes Disa Öhman som verksamhetsledare, och nu i höst öppnade Leader Åland, som grundades hösten 2006, sitt kontor i centrala Mariehamn. Under våren och sommaren började de första ansökningarna droppa in, och i augusti kunde de bevilja de första tre projekten finansiering. Intresset för och kännedomen om Leader växer hela tiden på Åland och många har kontaktat dem. Kontaktoppgifterna är följande: Leader Åland rf, Styrmansgatan 10, AX-22100 Mariehamn, mobil 0457 343 5450 och e-mailadress disa.ohman@aland.net.

LÄS ÄVEN DETTA

Världen har använt sina naturresurser för i år – finländska sättet att leva ohållbart

Årets naturresurser var förbrukade senaste fredag (25.9). Beräkningarna baseras på mätningar som forskningsinstitutet Global Footprint Network gjort. Sedan år 1986 har mänsklighetens ekologiska fotspår varje år överskridit biokapaciteten, alltså naturens produktionskapacitet och utsläppens bindningskapacitet. Orsakerna är framför allt en ökande folkmängd och konsumtionen. I Finland finns det mycket naturresurser per invånare tack vare att landet till ytan är stort. Men man slösar med sina resurser och hade ett ekologiskt fotspår som var i fjol sextonde störst i världen. Bland de tio saker som mest belastar naturen i Finland kan nämnas husbygge, den offentliga förvaltningen, hälsovården och utbildningen, vilket en vanlig människa har svårt att påverka. Däremot kan man minska på uppvärmningen, satsa på annat än animalisk föda, undvika privatbilism och flygresor. Varje finländare borde minska sin konsumtions kolfotspår med 80 procent om man vill konsumera bara så mycket som naturen producerar. Enligt miljörådet Sauli Rouhinen vid miljöministeriet är det finländska sättet att leva helt enkelt ohållbart. Det skall vara två eller tre bostäder och en sommarstuga dit man dragit kablar och ledningar, många skogsvägar som skall hållas i skick och så har man byggt sådana städer att människorna måste ha en tillflyktsort. *Uppgifterna är från fredagens upplaga (25.9) av Vasabladet. Se även Global Footprint Networks hemsida under adressen http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/earth_overshoot_day/.*

Miljöprojekt dagar hålls nästa vecka i Lahtis

Miljöprojekt dagarna i Lahtis, 8-9.10.2009, arrangeras i form av landsbygdsnätverkets utbildning, så att 8.10 hålls ett seminarium inom ämnet, medan 9.10 är en utflyktsdag för studier. Utbildningens målsättning är att förmedla information om möjligheterna i utvecklingsprogrammet för Fastlandsfinlands landsbygd vid genomförande av miljöåtgärder, samt att föra fram bra metoder vid åtgärder och projekt knutna till utbyggnad av våtmarker, naturlig mångfald och vårdbiotoper. Utbildningen (finskspråkig) är i första hand avsett för miljöprojektaktörer och eventuella projektansökare, aktionsgrupper, miljöförvaltningen, landsbygdsnäringsmyndigheter, TE-centralernas ansvariga för aktionsgrupper och miljöstöd, samt skogscentraler och byaverksamheter. *Uppgifterna är från landsbygdsnätverkenshetens meddelande den 29 september. Anmälan, som görs senast 1.10, sker via webbadressen <http://www.maaseutu.fi/fi/index/kalenteri/CalendarEvents/5IV7WSgxi.html.stx>.*

Modulutbildning i Leader-arbetets grunder och utbildningsdagar för internationella

Leader-projekt

Landsbygdsnätverkenshetens utbildning i Leader-arbetets grunder är i första hand avsedd för aktionsgruppernas nya medarbetare och styrelsens medlemmar. *Modulutbildningen*, som hålls på finska liksom den andra utbildningen här nere, består av fem tvådagarsutbildningar, där deltagarna bildar en referensgrupp som kommer att vara verksam under hela utbildningstiden. Man hoppas att gruppen skall stöda sina medlemmar även efter utbildningens slut. Innehåll, plats och tid är följande:

Modul 1: Ideologi och teori: grunderna för aktionsgrupparbete, Tavastehus 19-20.10.2009

Modul 2: Vardag och praxis, aktionsgrupparbete, Uleåborg 30.11-1.12.2009

Modul 3: Paragrafer och euro, aktionsgruppens ekonomi, Kajana, 25-26.1.2010

Modul 4: Någon logik finns det i det här: verksamhetens styrning och utvärdering, Helsingfors, 15-16.3.2010

Modul 5: Vi har makt och ansvar: förvaltningsarbete och information, Helsingfors, 19-20.4.2010

Uppgifterna är från landsbygdsnätverkenshetens meddelande den 29 september och finns (på finska) på nätverkenshetens hemsida med anmälningsblankett under adressen <http://>

www.maaseutu.fi/fi/index/toimintaryhma/moduulikoulutus.html.stx. På adressen http://www.maaseutu.fi/attachments/verkostoyksikko/verkostoyksikko_27072009_alkaen/5kl1d7iDUT/Toimintaryhmien_moduulikoulutus_ohjelma_23_09_09.pdf finns modulernas program.

Under Projektutbildning för internationella Leader-projekt går man igenom planeringen och förvaltningen av internationella Leader-projekt, samt lyssnar på olika aktörers erfarenheter av internationella projekt. Utbildningen, som är avsedd såväl för Leader-aktionsgruppernas och TE-centralernas personal som för projektaktörerna, ordnas med samma innehåll på tre orter. I Rovaniemi har utbildningen redan ordnats 29.9, medan motsvarande hålls i Pieksämäki 2.10 och i Helsingfors 17.11. Landsbygdsnätverksenheten anordnar utbildningen i samarbete med Landsbygdsverket. Uppgifterna är från landsbygdsnätverksenhetens meddelande den 29 september. Anmälan sker via landsbygdsnätverkets utbildningskalender under adressen <http://www.maaseutu.fi/fi/index/kalenteri.html.stx?year=2009&month=9>. Program för utbildningarna i Pieksämäki och Helsingfors finns inte ännu på landsbygdsnätverksenhetens hemsida, men för utbildningen som ordnades i Rovaniemi finns programmet på adressen http://www.maaseutu.fi/fi/index/kalenteri/CalendarEvents/5IV8bnTAI/ohjelma_29_9_2009_Rovaniemi.pdf.

Byn i fokus under byaaktörernas utbildning i Laukas

Den 19-20 november hålls seminariet *Osallistuva kylä – Kylätoimijoiden koulutus* (Den deltagande byn – Byaaktörernas utbildning) på Varjola gård i Kuusa by, Laukas kommun (Jyväskylä) i Mellersta Finland. Målgrupperna för det här tvådagarsseminariet, som hålls på finska, är byaaktörer, byaombud, projektaktörer, personal från TE-centralerna och Leader-aktionsgrupperna, samt andra som är intresserade av frågan. Under utbildningsdagarna erbjuds man tips och verktyg för styrning och utarbetande av byplaner, administration av ekonomiska bygemenskaper, bya- och föreningsverksamhet och lokalt samarbete för att stärka ekonomiska bygemenskaper. Under den första dagen behandlas byaplanen och att finna den egna byns styrkor, medan den andra dagen bl.a. tar upp byaekonomin och organisationsverksamhet. Som arrangörer för tillställningen, som är gratis, fungerar landsbygdsätverket i samarbete med Levón institutet vid Vasa universitet. Levón-institutet står för utbildningen, som även landsbygdsprofessor Hannu Katajamäki medverkar i. Uppgifterna är delvis från landsbygdsnätverksenhetens meddelande den 29 september. Program och länk till anmälan, som görs senast 4.11, finns under webbadressen http://www.maaseutu.fi/fi/index/kalenteri/CalendarEvents/5kl1nvdrog/Osallistuva_kyla-Kylatoimijoiden_kuolutus.pdf.

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet utkommer en gång i veckan och sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
